

Marie Šimsová, Rozprávět a mlčet v prostředí francouzského osvícenského salonu, PedF UK Praha 2011, KDDD, bakalářská práce – posudek

Zvolit si za předmět bakalářské práce téma z obecných dějin nebývá kvůli nedostupnosti literatury a pramenů nebo kvůli jazykové bariéře běžné, proto už z tohoto důvodu je třeba uvítat, že se paní Marie Šimsová rozhodla zpracovat otázku francouzského osvícenského salonu.

Nejprve autorka vypočítává použité prameny (přirozeně vydané) a literaturu, o níž se opírala při sepsání své práce; na základě literatury (francouzské a české – zde zejména M. Lenderová) se snaží také vymezit pojem salonu a jeho funkce, přičemž pochopitelně vyzdvihuje význam ženy – paní domu, salonierey. Správně tvrdí, že nikdy neměla žena z privilegovaných vrstev takovou moc (osobně bych spíš volil slovo vliv), a připisuje tuto skutečnost tradicím francouzské společnosti, v tomto případě sahající až ke středověkým trubadúrům. Není také pochyb o tom, že salony hrály ve společnosti důležitou roli při vytváření veřejného mínění, formování vkusu, že jako specifická nátlaková skupina dokázaly zapůsobit na rozhodování v mnoha otázkách umění, vědy včetně obsazování různých úřadů, voleb apod. – nebo dokonce přispět k obraně nespravedlivě stíhaných (jak autorka připomíná na s. 40-41.)

Autorka tedy charakterizuje fungování salonu, její hlavní složky – salonieru, oraculum, stálé návštěvníky, poukazuje na jeho význam při zdomácňování cizinců v Paříži apod. Speciálně se zaměřuje na osvícenské salony zhruba v druhé třetině 18. století, zejména na salony Mme du Deffand, Mlle Julie de Lespinasse, Mme Geoffrin, které stručně, ale výstižně popisuje. V dalších kapitolách se autorka věnuje „provozu“ salonu, především vyzdvihuje nezbytnost zábavné, nikoli však plytké konverzace, za jejíž kvalitu ručila takřka absolutně saloniera. Vedle toho se účastníci salonu mohli přirozeně zabývat i přímo vědeckými, uměleckými i politickými rozpravami, četbou, hudbou, provozováním divadelních představení či konečně hrou v karty (což v posledním případě ale pro „pravé“ návštěvníky znamenalo, že dotyční nejsou schopni rozumně promluvit). Konverzace a vůbec veškerý společenský styk podléhaly jistým nepsaným pravidlům; olejem, který promazával soukolí salonní společnosti, bylo všeobecné velebení.

Autorka nezapomíná ani na určité nezbytné materiální zázemí a vybavení (které se s ohledem na rozpočty jednotlivých domů dá přibližně stanovit), dotýká se i otázky oblečení a pohoštění. (Tyto aspekty zahrnuje pod pojem „mlčení“ v salonu.) Při této příležitosti bych chtěl poznamenat, že např. o podávání jídel návštěvám, a tedy určitým předpokladu salonu u nás psal kdysi i Guth-Jarkovský. I on zdůrazňoval, že pro Francouze znamená společenský styk duchaplnou konverzaci a nikoli prostřený či dokonce přeplněný stůl. Zábavě v salonech nicméně prospělo popíjení šampaňského, kávy či čaje, považovaných za nápoje bystřící rozum.

Celkově je možno konstatovat, že Marie Šimsová odevzdala práci, která se již svým vymezením odlišuje od běžných bakalářských prací; při zpracování tématu prokázala (v rámci bakalářské práce) solidní znalosti literatury, týkající se dané otázky, a výsledky svého úsilí dokázala navíc předložit ve velmi poutavé podobě. Z tohoto důvodu doporučuji, aby tato práce byla připuštěna k obhajobě a aby byla hodnocena jako výborná. Dále bych doporučoval, aby byla navržena k ocenění AGON.

doc. PhDr. Jiří Pokorný, CSc.

V Praze 27. dubna 2011